

ВІДГУК

офіційного опонента доцента Миропольцевої Н. І.
на дисертацію Костюніної Олени Володимирівни
«Психологічні особливості становлення професійної
ідентичності педагога-організатора в умовах рекреаційних установ»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук
за спеціальністю 19.00.07 - педагогічна та вікова психологія

Сучасна реальність вимагає гнучкості, адже людству в сьогоденні потрібно постійно утримувати крім ідентичності в загальному філософському сенсі, продуктивний рівень персональної професійної ідентичності, тому що, саме професійна ідентичність в сучасних умовах має тенденцію до невизначеності. У цьому сенсі, завдання професійних спільнот формувати не вузького професіонала, а трансфесіонала, що здатен діяти поверх професійних кордонів, змінюватися разом з професією, яка трансформується, оволодівати навичками метапізнання, тобто володіти трансфесіональною професійною ідентичністю. У зв'язку з цим останнім часом усе більше повертає до себе увагу проблема професійної ідентичності, є потреба оновлення системи підготовки та перепідготовки фахівців а галузі психологічного супроводу та відновлення ментального здоров'я. На вирішення основних питань підготовки та перепідготовки, а саме на формування продуктивної професійної підготовки педагогів-організаторів в умовах закладу рекреації, спрямоване дане психологічне дослідження, тож актуальність даної роботи не викликає сумніву.

У дисертації Костюніної Олени Володимирівни чітко і з достатньою повнотою обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження, коректно визначено його об'єкт, предмет, мету, завдання, обґрунтовано методологічні засади, висвітлено наукову новизну та практичне значення. Поставлені в дослідженні завдання виконані в повному обсязі. Не викликає сумніву наукова новизна дослідження, виконаного дисертантом.

Автором роботи створено структурно-інтегральну 3D модель професійної ідентичності, яка розкриває професійну ідентичність педагога-організатора в умовах закладу рекреації, як похідну від виділених факторів: еталонний образ професії, диференційно-психологічний потенціал та індивідуальна психосемантична матриця. Емпірично доведено чотири ієрархічних рівня професійної ідентичності, а саме: когнітивний, асоціативний, автономний та інтегральний. Розкрито зміст структурно-інтегральної 3D моделі професійної ідентичності, що розглядається, як система особистісних переконань педагога-організатора установи рекреації, свідомі і несвідомі погляди на самореалізацію в просторі «професія», відносно рівня сформованості професійної ідентичності.

В роботі описано феномен професійної ідентичності педагога-організатора, як, соціально обумовлений особистісний ментальний конструкт, що, формується опосередковано у процесі соціалізації та професіоналізації особи, з урахуванням особистісного досвіду взаємодії з представниками професійних референтних груп, в основі якого лежить комплекс знань, умінь і навичок, унікальна професійна поведінка та стиль мислення.

Дисертантом охарактеризовано чотири профіля психологічних захистів що, мають універсальні особливості та значущі кореляційні зв'язки з ієрархічними рівнями гіпотетичної моделі професійної ідентичності. В якості особливостей психологічних захистів виявлена універсальна тріада механізмів захисту (реактивне утворення, компенсація, заміщення), що обумовлена суто процесом професійної діяльності. Розроблено та апробовано візуально-когнітивний формуючий експеримент, програма якого враховує специфіку структурно-інтегральної 3D моделі професійної ідентичності та пов'язаних з нею чинників.

Важливо окреслити, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і достовірності представленої дисертації підтверджується комплексним підходом та релевантним методологічним апаратом дослідження, чіткій організації та ретельному аналізу отриманих результатів

дослідження, залученні сучасних статистичних методів обробки даних (сума, середнє арифметичне, стандартне відхилення, мода), кореляційний аналіз (U-критерій Манна-Уїтні, r-Пірсона, t-критерій Стюдента, α - Кронбаха, метод ϕ - Фішера, якісний аналіз емпіричних даних, кластерний, факторний аналіз). Сукупна вибірка дослідження ($n = 712$), за кількісним і якісним складом відповідає об'єкту, предмету, меті дослідження, забезпечує достовірність отриманих в дослідженні результатів. Кількість респондентів в контрольній та експериментальній групах є цілком достатнім для репрезентативності результатів і забезпечення застосовності використаних в роботі статистичних методів.

Аналіз дисертаційної роботи, автореферату, наукових публікацій і виступів автора на наукових конференціях різного рівня дає можливість відзначити належний особистий внесок Костюніної Олени Володимирівни в одержанні наукових результатів. Поданий у дисертації та авторефераті список наукових праць з достатньою повнотою відбиває основні положення результатів виконаного наукового дослідження.

Робота виконана за традиційною схемою дисертаційних досліджень. Включає в себе вступ, три розділи, висновок, список літератури та додатки. У всіх взаємопов'язаних частинах дисертації автор послідовно розкриває поставлену спочатку проблему.

У першому розділі автор актуалізує низку питань щодо вивчення питань професійної ідентичності, відокремлюються основні підходи до визначення змісту, структури, умов, детермінант феномену. Розглядаються визначення ключових понять дослідження таких як: «ідентичність», «професійна ідентичність», «рекреація та рекреаційний період»; систематизуються підходи до вивчення структури та психологічного змісту феномену професійної ідентичності. Основними характеристиками професійної ідентичності визначено: інтегративність, рівнева динамічна структура, статус професійного самовизначення, ставлення до членів професійного співтовариства і характеристика особистості з точки зору її

професійної взаємодії з навколишнім світом. Визначені та ґрунтовно описані психологічні детермінанти та умови формування професійної ідентичності педагогів-організаторів установи рекреації. Змодельована апріорна структурно-інтегральна 3D модель професійної ідентичності, визначена її структура; експлікуються спірально-ієрархічні та якісні складові моделі.

У другому розділі дисертації надані характеристики обраних методів та процедур дослідження; розроблено методики дослідження психологічних особливостей професійної ідентичності та її складових; проведено стандартизацію та психометричну перевірку оригінальних методик. Описано візуально-когнітивний формуючий експеримент-тренінг, новаціями якого виступають: послідовна етапність та рівневість експерименту, залучення тренінгових технологій, моделювання.

В третьому розділі проводилась кількісно-якісна обробка отриманих емпіричних даних за допомогою математико-статистичних методів, кластерний, кореляційний, факторний аналіз; виділено групи, з урахуванням ієрархічних рівнів професійної ідентичності та надано їх диференційно-психологічний опис. Емпірично доведено ефективність керованого формуючого впливу, що забезпечує конструктивний процес формування професійної ідентичності в умовах закладу рекреації. Результати експериментально-психологічного дослідження представлені таким чином, що, вони логічно підтримують ідею структурно-інтегральної 3D моделі професійної ідентичності педагога-організатора установи рекреації. За результатами формувального етапу дослідження дисертантка доходить висновку, що система формувальних заходів є ефективною.

Загальні висновки, у яких наведено теоретичне узагальнення та науковий підхід до формування професійної ідентичності педагогів-організаторів в умовах закладу рекреації, відповідають меті та завданням дослідження та повністю відображають зміст дисертації.

Водночас хочеться висловити певні зауваження та побажання щодо змісту дисертації Костюніної Олени Володимирівни:

1. Незважаючи на ґрунтовне аналітичне висвітлення проблеми професійної ідентичності особистості, розкриття того, як учасники дослідження оцінюють соціальне і професійне середовище значно поглибило б отримані результати. Адже професійна ідентичність, як елемент самовизначення, певною мірою залежить від соціального середовища.

2. На рисунках і в таблицях, що подані в розділі 2 та 3 окрім % (відсоткових величин), не зазначено, в яких одиницях вимірювання (балах, стенах, усереднених оцінках тощо) подано результати емпіричних психологічних обстежень. Хотілося щоб дані величини були вказані не тільки у тексті.

3. Останнє зауваження стосується оформлення дисертаційного дослідження. Зустрічаються стилістичні, синтаксичні та орфографічні помилки, русизми.

Однак висловлені недоліки аж ніяк не знижують наукової цінності дисертаційної роботи Костюніної Олени Володимирівни і не дають підстав для її негативної оцінки, тому що вона є актуальним, завершеним, самостійно виконаним дослідженням, яке містить нові психологічно обґрунтовані результати, що істотно збагачують теорію і практику вивчення професійної ідентичності педагога.

Підкреслимо, що вірогідність та новизна наукових положень і рекомендацій, сформульованих у роботі, підтверджується використанням сучасних методів досліджень. Отримані висновки відзначаються науковою новизною, мають теоретичне та практичне значення. Структура оформлення дисертаційного дослідження, його завдання та висновки, до яких доходить дисертантка, відповідають поставленим завданням, а, дисертаційне дослідження, безумовно має наукову новизну.

Отже, дисертаційна робота Костюніної Олени Володимирівни «Психологічні особливості становлення професійної ідентичності педагога-організатора в умовах рекреаційних установ» є своєчасним, змістовним, оригінальним, цілісним і логічно завершеним

дослідженням, яке відповідає вимогам, що ставляться до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук зі спеціальності 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.

Офіційний опонент:

кандидат психологічних наук, доцент
доцент кафедри психології Чорноморського
національного університету
імені Петра Могили,
доцент кафедри психології

Ніна МИРОПОЛЬЦЕВА

Проректор з наукової роботи
Чорноморського національного
університету імені Петра Могили

Роман ДІНЖОС